

Валігура Володимир

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Жила Роман

студент гр. ФФАМ-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РЕЗУЛЬТАТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ТРАНСФЕРТНИМ ЦІНОУТВОРЕННЯМ

В Україні норми трансфертного ціноутворення запроваджено з 1 вересня 2013 року. Останні зміни до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення внесені Законом України від 17 грудня 2020 № 1117-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збору даних та інформації необхідних для декларування окремих об'єктів оподаткування».

Податковий контроль за трансфертним ціноутворенням ґрунтується на принципі «витагнутої руки» (Arm's length principle) – міжнародному стандарті, погодженому державами-членами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та країнами, які не є членами цієї організації (понад 130 країн світу), у якості рекомендованого до використання щодо встановлення трансфертних цін для податкових потреб та який передбачає збільшення податкових зобов'язань пов'язаних осіб до рівня податкових зобов'язань непов'язаних осіб за умови відповідності комерційних та/або фінансових умов здійснених ними операцій.

З моменту запровадження в Україні трансфертного ціноутворення податкові органи здійснюють контроль за цим процесом, щороку вдосконалюючи свої методики. За даними Державної податкової служби України за період з 2013 по 2021 рр. подано понад 21 тис. звітів з трансфертного ціноутворення, що в середньому становить понад 2,4 тис. звітів на рік. Разом із цим, обсяги операцій, які підлягали контролю трансфертного ціноутворення за аналізований період становили 21,3 трлн. грн. При цьому варто зауважити, що обсяг операцій систематично зростає за роками, а особливо помітним було зростання у 2021 р. з 2,5 до 3,6 трлн. грн. (рис. 1)

Протягом 2021 р. контрольовані операції здійснювали понад 2,4 тис. суб'єктів господарювання. У 90% випадків підставою віднесення операцій до контрольованих був критерій пов'язаних осіб. Найпопулярнішим методом встановлення відповідності принципу «витагнутої руки» у 2021 р. був метод

порівняльної неконтрольованої ціни, який застосовувався у 65% випадків. У 32% випадків ціна коригувалася за допомогою методу чистого прибутку, а у 3% – ціни перепродажу.

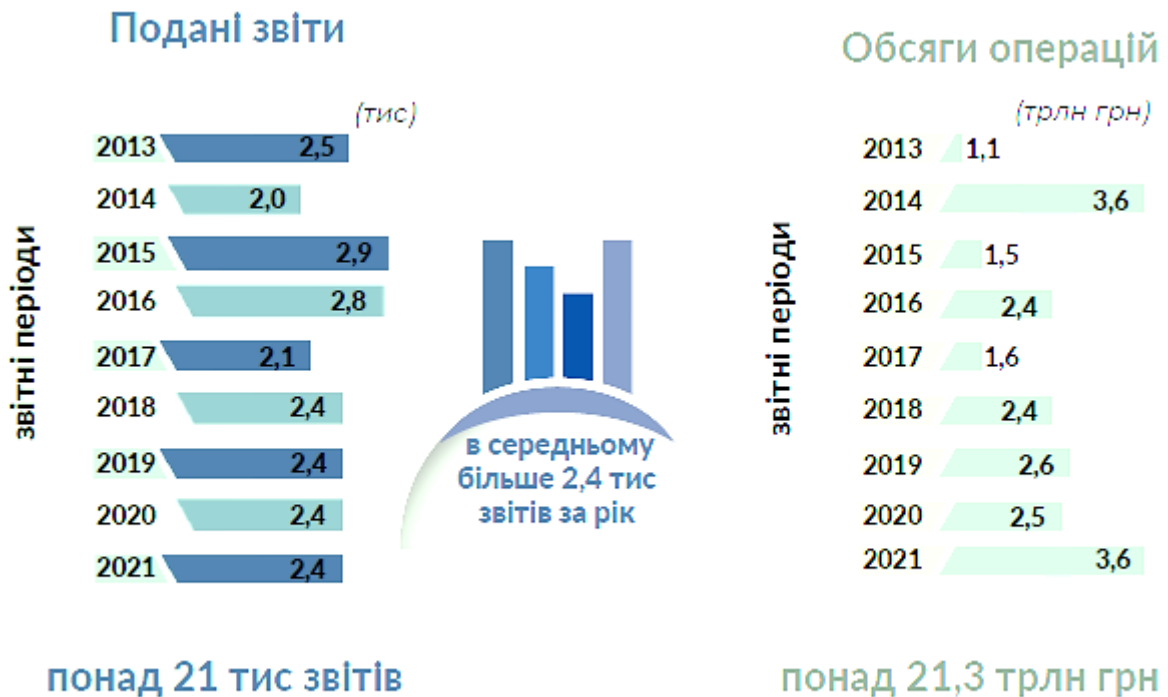

Рис. 1. Динаміка декларування контрольованих операцій за 2013-2021 роки.

Джерело: [1].

Найбільша кількість контрольованих операцій у 2021 р. в розрізі банківських установ здійснювалась із резидентами Австрії (42%) та Франції (31%). Натомість в розрізі інших установ з резидентами Швейцарії (39%).

За предметом операцій обсяги контрольованих операцій у 2021 р. найбільше стосувалися товарів (47%) та банківських послуг (40%). Щодо обсягу експорту товарів, то найбільший обсяг по контрольованих операціях припадав на металеві руди (14%), а по імпорту товарів на нафту (13%).

Протягом 2015 – 2022 років 1014 платників (або 20% від загальної кількості, що звітують про контрольовані операції) подали 2,3 тис. декларацій (уточнюючих) з податку на прибуток, за наслідками яких добровільно збільшили фінансовий результат на 30,5 млрд. грн. Дані коригування вплинули на збільшення нарахувань з податку на прибуток у сумі понад 2,8 млрд. грн. та зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування на 10,7 млрд. грн. Незважаючи на дію воєнного стану, протягом 2022 року платниками податків подано 0,4 тис. декларацій (уточнюючих), за результатами яких збільшено фінансовий результат на 4,9 млрд грн (або 30 % від коригувань за 2020 – 2022 роки). Також за рахунок проведених коригувань з трансфертного ціноутворення

та у зв'язку із внесенням змін до Податкового кодексу України, які почали діяти з 01.01.2021, платниками податків додатково сплачено 230 млн. грн. податку на репатріацію з доходів, які прирівнюються до «конструктивних дивідендів» [2].

Таким чином, ми доходимо до висновку, що ефективність контролю за трансфертним ціноутворенням систематично зростає, про що свідчать показники збільшення обсягу контрольованих операцій та додатково сплачених податків.

Література

1. Результати роботи ДПС у напрямку трансфертного ціноутворення / Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/data/files/268313.pdf/>
2. Публічний звіт ДПС за 2022 рік / Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html>.